

Šejh Šihabuddin Suhravardi
Prijevod i uvodna studija: Hamza Halitović

Crveni intelekt

UDK 1 Suhravardi

Sažetak

Šihabuddin Suhravardi bio je iznimno plodan pisac. Njegova djela mogu se podijeliti na pet osnovnih kategorija: obimna doktrinarna djela, kraća doktrinarna djela, vizionarske poslanice, komentari i prijevodi, dove i virđovi. Jedna od njegovih vizionarskih poslanica je djelo *Aql-e sorh* (Crveni intelekt), koje simboličkim jezikom izražava Suhravardijevo shvatanje duhovnosti i filozofije, a čiji prijevod donosimo u nastavku ovoga rada.

Ključne riječi: Suhravardi, pisana zaostavština, vizionarske poslanice, filozofija, *Aql-e sorh*.

Uvod

O djelu šejha Šihabuddina Suhravardija

Iako je šejh Suhravardi pogubljen u svojoj mladosti, ipak je bio vrlo plodan pisac. On je, u punom smislu riječi, nasljednik Ibn Sine, koji je prvi među islamskim filozofima pokazao interes za teme mističkog dostignuća i spoznaje. Poput ostalih filozofa njegova vremena, Suhravardi je bio široko obrazovana ličnost u mnogim oblastima, ali dvije osnovne teme koje su zaokupljale njegovu pažnju su klasična filozofija, naslijeđena od Grka a usavršena od Kindija, Farabija i Ibn Sine, i islamska duhovnost i mistika, koja je tokom proteklih stoljeća svedena na jednu imenicu – sufizam (*tasavvuf*), a koja je Suhravardija zanimala u svim njezinim ontološkim, epistemološkim pa čak i praktičnim aspektima. Stoga se Suhravardijeva misao odnosila na ove dvije discipline, koje je on na izvanredno kreativan način spojio u jednu cjelinu koja je poslije njega postala poznata pod nazivom “išraki filozofija”. Zbog svoje obuhvatnosti i doktrinarnosti širine, Suhravardijev filozofski sistem je postao jedan od utjecajnijih misaonih sistema u historiji islama ostavljajući posvemašnji trag na mnoge mislioe – kako sufije tako i filozofe – koji su došli poslije njega. Njegov su pisani korpus dva značajna predstavnika savremene islamske filozofije, Sejjid Husejn Nasr¹ i Anri Corbin², podijelila na pet kategorija koje navodimo u nastavku.

1. Obimna doktrinarna djela

Ovdje se svrstavaju sljedeća Suhravardijeva djela: *El-Takwihāt* (Nagoveštaji/obznane), *El-Mukawwamāt* (Opiranja), *El-Mutarabat* (Razgovori) i *Hikmetu el-İsrak* (Teozofija svjetlosti). Sva djela su napisana na arapskom jeziku. Prva tri djela odnose se na peripatetičku filozofiju, dok u posljednjem Suhravardi izlaže svoju filozofiju prosvjetljenja i u njoj se miješa klasična peripatetička filozofija (čija analiza je data u prvom dijelu knjige) s islamskom duhovnošću i mistikom. U

ovom djelu su najbolje i najjasnije izražena Suhravardijeva shvatanja zbilje i duhovnosti i s pravom se ono smatra njegovim najznačajnijim djelom.

2. Kraća doktrinarna djela

U ovu kategoriju spadaju sljedeća Suhravardijeva djela: *Hajākil el-Nur* (Svjetlosna tijela), *Alwawah Imadi* (Imaduddinove tablice), *Partawnāme* (Knjiga sjaja), *Itiqād el-Hukamā* (Vjerovanje mudraca), *El-Lamahat* (Sijevanja), *Jezdān šenābt* (Znanje o božanskom) i *Bustān el-qulūb* (Bašča srca). Neka od ovih djela pisana su na arapskom a neka na perzijskom jeziku. U njima se najčešće obrađuje jedna tema koja je usko vezana za njegovu filozofiju svjetlosti. Od njih se posebno izdvajaju djela *Hajākil el-Nur*, koje je sukusiran ali jako kreativan ekspeze njegove filozofske misli, i *Partawnāme*, koje se smatra skraćenom verzijom djela *Hikmetu el-İsrak*.

3. Vizionarske poslanice

Riječ je o sljedećim djelima: *Awāz-e par-e Džibril* (Zvuk Džibrilovih krila), *Lughat-e muran* (Jezik mrava), *Aql-e sorh* (Crveni intelekt), *Kissat el-gurbat el-garbijjah* (Priča o zapadnom izgnanstvu), *Ruzi ba džem'āt-e sufijjan* (Dan sa skupinom sufija), *Safir-i Simurg* (Krik Simurga) i *Risalah fi hālat el-tuflijjah* (Poslanica o stanjima djetinjstva). Žanr vizionarskih poslanica u historiji islamske filozofije započeo je Ibn Sina koji je iza sebe ostavio tri vizionarske poslanice.³ Zatim su ovaj žanr proširili i znatno obogatili Suhravardi i Ibn Tufejl.⁴ Suhravardijeve vizionarske poslanice, sve osim jedne, napisane su na perzijskom jeziku⁵ i uglavnom se bave duhovnom tematikom. Neke od njih spadaju u najljepša prozna djela perzijskog jezika iz srednjovjekovnog perioda.

4. Komentari i prijevodi

Među komentare koje je napisao Suhravardi spada parcijalni komentar Ibn Sininog djela *El-İsārāt we Et-Tānbihāt* i izgubljeni komentar na Farabijev *Fusus*, također komentari na određene ajete i hadise.

¹ Seyyed Hossein Nasr, *Three Muslim Sages*, Caravan Books, Delmar, New York, 1988, str. 59-59.

² M. M. Šarif, *Historija islamske filozofije*, August Cesarec, Zagreb, 1988, sv. 1, str. 384.

³ Te tri poslanice su: *Risalat ul-Tajr* (Poslanica o pticama), *Hajj ibn Jakzan* (Živi sin Budnog) i *Selman we Absal* (Selman i Absal). (O tim poslanicama smo pisali,

a neke i preveli u 21. broju *Žive baštine* posvećenom Ibn Sini; op. ur.).

⁴ Ibn Tufejl sa svojim izvanrednim djelom *Hajj ibn Jakzan*, koje nosi identičan naslov kao jedna od Ibn Sininih vizionarskih poslanica.

⁵ Od njih je jedino *Kissatu el-gurbat el-garbijjah* (Priča o zapadnom izgnanstvu) napisana na arapskom jeziku.

Kad je riječ o prijevodima, to je prijevod Ibn Sinine poslanice *Risālet ul-tajr* (Poslanica o pticama) i slobodan prijevod i obrada Ibn Sininog djela *Risālet fi'l-‘ešk* (Poslanica o ljubavi) koju je Suhravardi naslovio *Risālah fi haqīqat el-‘ešk* (Poslanica o zbilji ljubavi).⁶

5. Dove i virdovi

Posljednja skupina Suhravardijevih djela sastoji se od njegovih molitvenih iskaza i zazivanja, a koje je u jedno djelo pod naslovom *El-Vāridāt*

wel-taqdīsāt sabrao Šahrazuri, jedan od najznačajnijih komentatora Suhravardijevog djela.

U nastavku donosimo prijevod Suhravardijeve poslanice *Aql-e sorh* (Crveni intelekt) koja je jedna od njegovih najznačajnijih vizionarskih poslanica. U njoj se Suhravardi ponajviše služi simbolima iz perzijske klasične mitologije (Simurg, Kaf planina) te likovima iz Firdusijeve *Šabname*, da bi približio zbilju duhovne realnosti i duhovnoga puta.

⁶ Prijevod ove poslanice s komentarima objavljen je u 21. broju *Žive baštine* (op. ur.).

Prijevod poslanice

S Imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog

Neka je hvala Vladaru koji vlada nad oba svijeta! Postojanje svega što postoji je od Njegovog postojanja. *On je Prvi i Posljednji, i Vanjski i Unutarnji, i On je o svakoj stvari Znalac.* (El-Hadid, 3) Neka su blagoslovi i mir na Njegove poslanike svemu stvorenom, posebno na Muhammeda Mustafu s kojim se poslanstvo zapečatilo, te na njegove ashabe i učene u vjeri, neka je Allah zadovoljan svima njima!

Jedan od mojih dragih prijatelja me je upitao da li se ptice međusobno razumiju kroz govor? “Da, razumiju”, odgovorih. “Kako to znaš?”, upita. “Na početku”, rekoh, “kad je Onaj koji daje oblik htio da me dovede u postojanje, stvorio me je u obliku sokola. U području u kojem sam boravio bilo je i drugih sokolova. Mi smo govorili i razumjeli smo se međusobno.”

“Kako si postao ovo što si sad?”, upita on. Odgovorih da su jednoga dana lovci zvani Sudba i Usud postavili zamku koja se zove Predodređenje i ispunili je žitom koje se zove Volja, te su me na taj način uhvatili. Onda su me iz područja u kojem je bilo moje gnijezdo odnijeli u drugo područje. Oni zatvoriše moje oči, zavezaše me sa četiri veze i odrediše deset čuvara da motre na mene. Peterica njih bilo je licem okrenuto meni, a leđima ka napolje, dok su druga peterica bili okrenuti ka napolje, a leđima su bili okrenuti meni. Peterica koja su bila suočena sa mnom držala su me u svijetu zbunjenosti te sam zaboravio svoje gnijezdo, svoje područje i sve što sam znao. Pa pomislih da sam oduvijek bio ovakav.

Nakon nekog vremena moje se oči malo otvoriše. Pogledah onoliko koliko sam mogao i vidjeh stvari koje nisam vidio nikad prije. Bio sam zadivljen. Svakoga dana su se moje oči otvarale malo više i vidjeh stvari zapanjujuće. Konačno, moje se oči potpuno otvoriše i bi mi pokazan svijet onakvim kakav jest. Pogledah u veze i okove koje su stavili na mene i na čuvaru. “Hoće li ova četiri neprijatna okova ikad biti skinuta sa mene?”, upitah se. “Hoće li ovi čuvari ikad biti otpušteni? Hoće li se moja krila ikad opustiti tako da mogu poletjeti bar na tren i biti slobodan od svih ovih vezivanja?”

Jednom prilikom, nakon nekog vremena, primijetih da čuvari ne obraćaju pažnju na mene. Rekoh sebi da nikad neću pronaći bolju priliku pa otpuzah do ćoška i onako okovan odskakah u divljinu. Tamo vidjeh da mi se neko približava. Požurih k njemu i pozdravih ga. On otpozdravi veoma učtivo. Dok sam gledao u tu osobu, vidjeh da su njezino lice i koža crveni. Misleći da je mlad obratih mu se: “Mladiću, odakle dolaziš?” “Sine moj”, odgovori on, “obratio si mi se pogrešno. Ja sam prvo dijete stvaranja, a ti me zoveš mladićem?” “Zašto tvoje lice nije bijelo?”, upitah. “Moje lice je bijelo”, reče on, “ja sam svijetli starac. Ali osoba koja te je uhvatila u zamku i zavezala onim neprijatnim okovima i postavila čuvaru da te čuvaju mene je davno bacila u tamnu jamu. Ova boja moja koja se tebi čini crvenom je zbog toga. Inače sam bijel i svijetao. Svaka bijela stvar koja je povezana sa svjetlošću čini se crvenom kad se pomiješa sa crnom bojom, kao zalazak Sunca u akšamu ili izlazak Sunca na kraju zore. Jedna strana njegova je prema svjetlu, koje je bijelo, dok je druga strana prema noći, koja je crna. Zbog toga se pokazuje crvenilo. Plamen ima isto svojstvo. Ispod je bijel, a iznad je crni dim, između je vatra koja se pokazuje crvenom. Ima mnogo sličnih primjera.”

Zatim upitah: “Šejhu, odakle dolaziš?” “Iznad planine Kaf je moje prebivalište. Tvoje gnijezdo je također bilo tamo, ali si ga zaboravio”, reče mi. “Šta radiš ovdje?”, upitah. “Ja sam putnik”, reče, “postojano lutam svijetom i gledam čudesne stvari.” “Kakva si čuda vidio u svijetu?”, upitah. “Sedam stvari”, odgovori on. “Prvo planinu Kaf, koja je naše područje, drugo Biser-koji-sija-noću; treće Tuba drvo, četvrto Dvanaest radionica, peto Davudov oklop ispleten od željeza, šesto sablju Balarak i sedmo Izvor života.” “Kazuj mi o ovim stvarima”, rekoh.

“Prva od svih je planina Kaf”, reče on, “koja okružuje svijet i sastoji se od jedanaest planina. Kad se spasiš od svojih stega, tamo ćeš otići, jer si otuda i došao, a u konačnici sve što postoji vraća se svom početnom obliku.”

Upitah kako se tamo stiže. “Put je težak”, reče. “Najprije su na putu dvije planine, jedna topla a druga hladna. Toplota i hladnoća njih dvije ne mogu se izmjeriti.” “To je lahko”, rekoh. “Preći ću preko tople planine tokom zime, a preko hladne planine tokom ljeta.” “To bi bila greška”, reče on, “jer se klima ovog područja nikad ne mijenja.” “Koja je udaljenost ovih planina?”, upitah. “Kako god da putuješ”, odgovori on, “možeš samo dostići prvu postaju, poput kompasa čija je jedna noga u centru kružnice, a druga na kraju oboda. Bez obzira na to koliko se okreće, vraća se na mjesto iz kojeg je krenuo.”

“Može li se iskopati tunel kroz ove planine i onda proći kroz njega?”, upitah. Njegov odgovor je glasio: “Nemoguće je napraviti tunel. Ali osoba koja je podesna, bez kopanja, može ih preći u jednom trenu poput balzamovog ulja koje sklizne sa dlana na zadnji dio ruke kad se drži na suncu i dovoljno se zagrije. Ono to čini zahvaljujući određenom svojstvu koje posjeduje. Također, ako ti imaš to svojstvo, onda ćeš preći kroz obje planine u jednom trenu.”

“Kako mogu steći ovo svojstvo?”, upitah. “Reći ću ti o tome u nastavku govora ako možeš razumjeti.” “Kad prođem ove dvije planine, hoće li ostatak biti lahak ili ne”, upitah. “Bit će lahak, ali samo za onog koji zna kako to ostvariti. Neki ostaju zatočenicima ove dvije planine, drugi dosegnu do treće planine i tamo se zaglave. Treći dosegnu do četvrte, pete i tako sve do jedanaeste planine. Što je ptica pametnija to će dalje letjeti.”

“Opisao si nam planinu Kaf, sad nam opiši Biser-koji-sija-noću”, rekoh.

“Biser-koji-sija-noću također se nalazi na planini Kaf”, odgovori, “ali je na trećoj planini. Od njegovog postojanja najtamnija noć se osvijetli, ali on ne ostaje u jednom stanju. Njegov sjaj dolazi od drveta Tuba. Kad se nalazi nasuprot drvetu Tuba, strana na kojoj se ti nalaziš pokazuje se svijetlom poput gorućeg sumpora. Kad se malo približi u pravcu drveta Tuba, jedan dio njegovog diska se pokazuje crnim iako ostatak ostaje svijetao. Što se više približavaš drvetu Tuba to se sve više njegov sjaj pokazuje crnim prema strani na kojoj se ti nalaziš. Pokraj toga, polukrug koji je okrenut ka drvetu Tuba uvijek je svijetao. Kad je potpuno postavljen pred drvetom Tuba, cijela strana koja je okrenuta tebi pokazuje se crnom, iako je strana koja je okrenuta drvetu svijetla. Kako se više udaljavaš od drveta, malo pomalo će postajati svjetliji, što se više udaljava strana drveta koja je okrenuta prema tebi, ona će postajati svjetlija. Ne radi se o tome da će se svjetlost pojačati, već će njegovo tijelo primati više svjetlosti, a tama će se smanjivati i tako će biti sve dok ne bude potpuno postavljen nasuprot drvetu Tuba, kad cijelo njegovo tijelo prima svjetlost.

Evo jednog primjera kako se to događa. Načini rupu na sredini lopte i proturi nešto kroz tu rupu. Onda ispuni posudu vodom i postavi loptu u vodu tako da jedna polovina njena bude u njoj. U jednom trenu sve površine lopte će biti dotaknute vodom deset puta, a ipak onaj koji gleda ispod vode uvijek će vidjeti jednu polovinu lopte u vodi. Ako ta osoba koja gleda direktno ispod pogleda, malo sa strane, neće moći vidjeti

polovinu lopte u vodi, jer kako se bude kretala od centra lopte ka obodu, dio lopte koji nije direktno pred očima posmatrača se ne može vidjeti. Nasuprot tome, on će moći vidjeti malu površinu lopte koja je iznad vode. Što se više bude kretao ka uglu sve će manje lopte vidjeti u vodi, a sve više će vidjeti dio lopte koji se nalazi iznad vode. Kad bude pogledao direktno sa strane, vidjet će da je polovina lopte u vodi a polovina izvan vode. Kad bude pogledao sa ruba, vidjet će manju površinu u vodi, a veću površinu izvan vode i tako će biti sve dok u konačnici ne pogleda u loptu direktno iznad njenog centra, kad će vidjeti cijelu stranu lopte koja je izvan vode. Ako neko kaže da čovjek ne može vidjeti ni vodu niti loptu gledajući odozdo, naš odgovor je da može ako je posuda napravljena od kristala ili nečeg drugog što je prozirno. Stoga neka posmatrač kruži oko lopte i posude kako bi ih mogao vidjeti na ovaj način. Biser-koji-sija-noću i drvo Tuba kruže na isti način oko posmatrača.”

“Šta je drvo Tuba i gdje se nalazi?”, upitah. “Tuba drvo je ogromno drvo”, reče on. “Svako ko je nebeskog porijekla može ga vidjeti kad uđe u Džennet. U sredini onih jedanaest planina o kojima sam govorio nalazi se jedna planina i ono je na toj planini.” “Daje li plodove?”, upitah. “Svaki vid ploda koji si vidio na ovom svijetu nalazi se na tom drvetu. Plodove koje ovdje vidite ono je rodilo. Da nije tog drveta, vi plodova ne biste imali, kao ni drugog drveća, trave i biljaka.”

“Kakva veza postoji između njega i plodova, trave i biljaka?”, upitah. “Simurgovo gnijezdo je na vrhu drveta Tuba. U zoru Simurg napušta svoje gnijezdo i tad raširi svoja krila nad zemljom. Od djelovanja njegovih krila plodovi se javljaju na drveću i biljkama zemlje.”

Ja onda rekoh ovom starcu: “Čuo sam da je Simurg odgojio Zala i da je Rustem⁷ bio u mogućnosti da ubije Isfandijara Simurgovom pomoći.”

“Da, to je istina”, reče starac. “Kako se to dogodilo?”, upitah.

“Kad se Zal rodio, njegova kosa i lice su bili bijeli. Njegov otac Sam naredio je da on bude prognan u divljinu, a njegova majka, koja je prošla teške muke na porođaju, saglasila se s tim, jer je njezin sin predstavljao grdan prizor. Tako je Zal bio prognan u divljinu. Bila je ciča zima kad se to desilo i niko nije mislio da će on poživjeti dugo. Ali nakon nekoliko dana njegova majka se oporavila od porođajnih bolova i počela je osjećati samilost za svog sina. Rekla je: ‘Pustite me da odem u divljinu i da vidim kako je moj sin.’ Kad je došla u divljinu, vidjela je svoga sina živog ispod Simurgovog krila. On je vidio svoju majku i nasmiješio se, a majka ga je uzela u ruke i podojila ga. Htjela ga je odnijeti kući, ali zastade i reče samoj sebi: ‘Ne mogu se vratiti dok ne saznam kako je Zal preživio ovih nekoliko dana.’ Ostavila ga je gdje ga je i našla, pod Simurgovo krilo, i sakrila se u blizini. Kad je noć pala, Simurg je napustio divljinu. Tad je Zalu prišla gazela koja ga je podojila. Kad ga ja nahranila, zaštitila ga je svojim tijelom kako mu ništa ne bi naškodilo. Onda je njegova majka ustala, uzela svoga sina od gazele i odnijela ga kući.”

“Kakva tajna se tu krije?”, upitah. “Pitao sam Simurga isto”, reče starac. “Odgovorio mi je: ‘Zal se rodio pod budnim pogledom drveta Tuba. Nismo mogli dozvoliti da propadne. Dali smo mladunče gazele lovcu, a usadili u gazelinom srcu samilost prema Zalu kako bi o njemu brinula noću, dok sam ga danju ja držao pod svojim krilom.’”

“A šta je s Rustemom i Isfandijarom?”, upitah.

“Rustem nije bio u mogućnosti da porazi Isfandijara”, odgovori on. “Kad se on ranjen vratio kući, njegov otac Zal se srušio pred Simurgom. A Simurg ima jedno svojstvo, a

⁷ Riječ je o legendarnim likovima iz Firdusijeve *Šahname*.

to je ako se ogledalo ili nešto slično tome postavi pred njim, svako oko koje pogleda u to ogledalo biva zaslijepljeno. Zal je imao uglačan oklop napravljen od željeza koji je obukao Rustemu. Na glavu mu je stavio željeznu kacigu koja je također bila uglačana, dok je svome konju stavio pokrivku prekrivenu sitnim ogledalcima. Potom je poslao Rustema na bojno polje sa strane koja se nalazila nasuprot Simurga. Isfandijar se počeo približavati Rustemu. Kad se dovoljno približio, zruci Simurgovi pali su na oklop i na ogledalca i njihov odraz dođe do očiju Isfandijarovih i zaslijepi ga. Nije mogao vidjeti ništa jer nikad prije nije iskusio ništa slično. Pomislio je da je ranjen u oba oka. Pao je sa svoga konja i stradao od Rustemove ruke. Ono što nazivaju *pernatim vratilima* odnosi se na Simurgova dva krila.”

Upitah starca da li misli da postoji više od jednog Simurga na svijetu. “Oni koji znaju ne misle tako”, reče on. “Inače, u svakom trenu bi Simurg morao dolaziti sa drveta Tuba na zemlju, a onaj koji je već na zemlji morao bi prestati postojati. Tako da u svakom trenu jedan Simurg dolazi dok onaj koji je već ovdje nestaje ili dok jedan dolazi ka zemlji drugi odlazi od drveta Tuba ka Dvanaest radionica.”

“O starče”, upitah, “šta su Dvanaest radionica?” “Prvo znaj”, odgovori on, “da kad je naš kralj želio da njegovo kraljevstvo bude u blagostanju, prvo što je učinio jest da naše područje bude u blagostanju. Zatim nas je zaposlio i naredio osnivanje Dvanaest radionica. U svakoj radionici postavio je nekoliko šegrta. Onda je te šegrte uposlio pravljenjem druge radionice koja se nalazila ispod ovih dvanaest i u ovoj radionici on je postavio majstora. Toga majstora je uposlio pravljenjem radionice ispod prve. Onda je postavio drugog majstora da radi na drugoj radionici, pa je još jedan majstor uspostavljen ispod druge radionice, sve dok nije bilo sedam radionica, a u svakoj od njih je bio određen majstor. Onda je On dao odoru časti svakom šegrtu u Dvanaest radionica. Također je i prvom majstoru dao odoru časti i dvije od Dvanaest radionica koje su bile na vrhu postavljene pod njegov nadzor. Drugom majstoru je također darovan ogrtač časti i dvije od Dvanaest radionica bile su njemu povjerene. Tako je trećem i četvrtom majstoru bio podaren ogrtač časti, ali je četvrtom majstoru bio podaren ogrtač napravljen od brokata koji je bio ljepši od svih ogrtača. Njegovom nadzoru je bila povjerena samo jedna od Dvanaest radionica, ali mu je naređeno da nadzire svih dvanaest. Petom i šestom majstoru je darovano isto što je bilo darovano prvom, drugom i trećem. Kad je došao red na sedmog majstora, samo je jedna radionica preostala od dvanaest. Ona je njemu podarena, ali mu nije darovan ogrtač časti.” Sedmi majstor se požali: “Svaki majstor ima dvije radionice, a ja imam samo jednu. Svi oni imaju ogrtač časti, a ja nemam.” Kralj naredi da se dvije dodatne radionice uspostave ispod njegove radionice i njemu bi povjereno da upravlja njima. Ispod svih radionica uspostavljeno je jedno polje. Rad na tom polju bio je povjeren sedmom majstoru. Također, bi dogovoreno da od brokatnog ogrtača četvrtog majstora polovinu treba stalno davati sedmome majstoru kao naknadu, a da drugi majstori treba da imaju nove ogrtače svakog trena, poput Simurga o kojem smo govorili.”

“Starče”, rekoh ja, “šta oni pletu u ovim radionicama?” “Najčešće brokat”, reče on, “a također i svaku stvar koju niko ne može shvatiti. Također pletu Davudov oklop od veriga u ovim radionicima.”

“Šta je Davudov pleteni oklop?”, upitah. “Ovi razni okovi koji su na tebe stavljeni Davudov su pleteni oklop”, reče on. “Kako se on izrađuje?”, upitah. “U svakoj trećoj od Dvanaest radionica iznad oni prave jednu halku, tako da su u dvanaestoj četiri halke izrađene nepotpuno. Poslije toga one su pokazane sedmerici majstora. One se

iz njihovih ruku šalju na jedno polje gdje ostaju nedovršene jedan određen period. Onda se četiri halke izliju u jednu i sve se probiju. Zatim uhvate sokola poput tebe i stave željeznu uzicu na njegov vrat kako bi dovršili posao.”

“Koliko prstenova svaka halka željeznog lanca sadrži?”, upitah. “Ako mi možeš reći koliko ima kaplji u okeanu onda ti ja mogu reći koliko prstenova ima na tom pletenom oklopu.”

“Kako se ovaj pleteni oklop može skinuti?”, upitah. “U našem području postoji jedan dželat”, odgovori on, “sa mačem u ruci. Kad jednoj strani pletenog oklopa prođe njezino vrijeme, ovaj dželat je udari mačem i svi prstenovi padnu i razbiju se u komadiće.”

“Da li taj udarac može utjecati na onoga koji nosi puni željezni pleteni oklop?”, upitah. “Utječe”, reče, “neki su toliko povrijeđeni od toga udarca da kad bi čovjek živio sto godina i sve vrijeme toga života ne bi radio ništa već zamišljao najgoru moguću bol, nikad ne bi bio u mogućnosti da zamisli bol koju zadaje mač Balarak. Dok drugi prođu lakše.”

“Šta da činim da mi se bol olakša?”, upitah. “Nađi Izvor života”, odgovori on, “i pospi njegovu vodu na svoju glavu da bi ovaj pleteni oklop skliznuo sa tvoga tijela i da bi bio siguran od udarca mača, jer ova voda čini da se oklop olabavi. Kad se on olabavi, udarac mača je veoma lahak.”

“Gdje je Izvor života?”, upitah. “U tmini”, odgovori on. “Ako ga želiš vidjeti, veži svoju obuću poput Hidra i kreni putem povjerenja da bi stigao do tame.”

“U kojem pravcu je taj put?”, upitah. “U svakom pravcu u kojem se krećeš”, reče, “ako se krećeš, stići ćeš.”

“Šta ja znak te tmine?”, upitah. “Crnilo”, reče on, “i ti sam si u tmini, ali to ne znaš. Onaj koji putuje, kad vidi sebe u tmini, zna da je i prije toga bio u tmini i da nikad nije vidio svjetlost. Stoga prvi korak onih koji žele putovati je ovo i sa tog mjesta se može ostvariti napredak. Ako neko dostigne ovaj stupanj, bit će u mogućnosti nastaviti. Tragalac za Izvorom života mora mnogo lutati po tmini. Ako je dostojan ovoga izvora, na kraju će ugledati svjetlost poslije tmine. Onda mu više neće trebati druga svjetlost jer je ova svjetlost sa nebesa i nalazi se iznad Izvora života. Ako nastavi putovati i okupa se u ovom izvoru, bit će siguran od udarca mača koji se zove Balarak.

*Budi ubijen sabljom ljubavi da bi vječni život mogao dokučiti
Jer se nikakav znak života na maču Ebu Jahje ne može uočiti.*

Onaj ko se okupa u ovom izvoru više nikad neće biti isprljan. Ko god nađe značenje zbilje stići će do ovog izvora. Ko god izađe iz ovog izvora steći će sposobnost balzamovog ulja, koje kad se drži ka suncu na dlanu, prođe na drugu stranu šake. Ako postaneš Hidr, možeš lahko preći preko planine Kaf.”

Kad sam ispričao ovaj doživljaj dragom prijatelju, on je rekao: “Ti si soko koji je bio uhvaćen, a sad lovi, veži me za svoje uže jer ja nisam ulov loš.”

*Ja sam taj soko za kim lovci ovog svijeta stalno tragaju
Moj ulov su crnooke gazele koje mudrost iz očiju k'o suze sipaju.*

*U našem prisustvu one su daleko od toga da riječi izgovaraju
U našoj blizini one samo ovakva značenja izoštravaju.*

Abstract

The Red Intellect

Sheikh Shihabuddin Suhrawardi

Translation and introductory study by Hamza Halitović

Shihabuddin Suhrawardi was an extraordinarily prolific writer. His works can be divided into five main categories: voluminous doctrinal works, shorter doctrinal works, visionary epistles, commentaries and translations, prayers and virids. One of his visionary epistles is the work *Aql-e Sorh* (*The Red Intellect*), which expresses Suhrawardi's understanding of spirituality and philosophy in the symbolic language, and which is translated in the following pages.

Keywords: Suhrawardi, written legacy, visionary epistles, philosophy, *Aql-e Sorh*.

